

Bildiğiniz gibi Atatürkçü düşünce sistemini oluşturan 6 temel ilke bulunmaktadır. Bu ilkeler:

- Cumhuriyetçilik
- Milliyetçilik (Ulusçuluk)
- Laiklik
- Halkçılık
- İnkılâpçılık (Devrimcilik)
- Devletçilik

NOT: Atatürk tarafından kurulan Cumhuriyet Halk Partisi'nin 6 oku Atatürk ilkelerini simgelemektedir.

ATATÜRK İLKELERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

- Atatürk ilkeleri, Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur. Ayakları yere basmayan felsefi düşünceler değil, pratikte Türk milletinin ihtiyaç duyduğu öğretilerdir.
- Atatürk ilkeleri birbirini tamamlayıcı ve birbiri ile uyumludur.
- Atatürk ilkeleri taklitçi değildir. Belirlenmelerinde herhangi bir dış baskı ya da zorlama yoktur.
- Atatürk ilkeleri milli bağımsızlık ve milli egemenlik temellerine dayanır.
- Atatürk ilkelerinin kaynağı Türk milli kültürüdür.
- Atatürk ilkeleri hak ve düşünceleri koruyucudur.
- Atatürk ilkeleri ve Atatürkçü düşünce sistemi durağan değildir. Her dönemde çağın gereklerine hitap eder.
- Atatürk ilkeleri sadece fikir olarak kalmamış, uygulamaya da yansımıştır.
- Atatürk ilkeleri, Türk milletinin her açıdan gelişmesini temel amaç edinmiştir.

ATATÜRK İLKELERİ İLE İLGİLİ SORULAR İÇİN DİKKAT ETMEMİZ GEREKEN ÖNEMLİ NOKTALAR

- Atatürk ilkeleri bir bütündür. Her ilke bir ya da birkaç ilkenin bütünleyicisidir. Bu yüzden "Hangi Atatürk ilkesine ulaşılabilir?"

şeklinde sorularda mümkün mertebe dar düşünmeli ve en doğrudan ulaşılamıyış gereken ilkeye odaklanmalıyız.

- Atatürkçü düşünce sisteminin, Atatürk ilkelerinin hatta Türkiye Cumhuriyeti'nin temlinde yer alan Atatürk ilkesi **Milliyetçiliktir.**
- Atatürk'ün her türlü siyasi tartışmanın dışında tutulması gerektiğini söylediği iki Atatürk ilkesi vardır. Bunlar **Cumhuriyetçilik ve Laiklik** ilkeleridir.
- Atatürk'ün **Halkçılık** ilkesi, Cumhuriyetçilik ve Milliyetçilik ilkelerinin doğal sonucu olarak ortaya çıkmıştır.
- Atatürkçü düşünce sistemi ve Atatürk ilkelerini durağanlıktan kurtaran, **dinamik** bir özellik kazandıran böyle her zaman çağa ayak uydurmasını sağlayan Atatürk ilkesi **İnkılâpçılık** ilkesidir.

KONU 1: CUMHURİYETÇİLİK İLKESİ

Cumhuriyet, demokrasi rejimine dayalı devlet şeklinin adıdır. Cumhuriyetçilik ise demokrasiyi korumak, yüceltmek, daha ideal hale getirmek, bu amaçla çalışmak olarak tanımlanabilir.

Sorularda vurgu noktası aşağıdaki terimler varsa cevabımız büyük ihtimalle cumhuriyetçilik olacaktır.

- Cumhuriyet
- Demokrasi
- Milli egemenlik
- Ulusal egemenlik
- Meclis
- Parlamento
- Parlamenter sistem
- Seçim
- Milletvekili
- Mebus

Daha önceki ders notlarımızdan hatırlayacağınız gibi Türk Kurtuluş Savaşı milli egemenlik ve milli bağımsızlık mücadelesinin birlikte yürütülmesine sahne olmuştur. Bu yüzden Cumhuriyetçilik ilkesini öncelikle

Kurtuluş Savaşı boyunca milli egemenliği gerçekleştirmek için atılan adımlarda aramızda gerekmektedir. Ardından ise kurulmuş olan milli egemenliğe dayalı yönetimi daha iyi hale getirmek için atılan adımlar bize cumhuriyetçilik ilkesini verecektir. Şimdi bu adımları sıralayalım:

Milli Egemenliği gerçekleştirmek için atılan adımlar:

- **Amasya Genelgesi**'ndeki "Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır." maddesi
- **Erzurum Kongresi**'nde alınan "Kuvayı Milliye'yi etkin, milli iradeyi egemen kılmak esastır." Kararı.
- **Sivas Kongresi**'nde, Erzurum Kongresi kararları aynen kabul edilmiştir.

DİKKAT: Kurtuluş Savaşı'nın örgütlenme sürecinde **Misak-ı Milli**'de milli egemenliğe geçileceğine dair herhangi bir karar olmadığını belirtelim.

- TBMM'nin 23 Nisan 1920'de açılması

DİKKAT: TBMM'nin açılışına kadar milli egemenliğe geçileceğine dair ifadeler kullanılmıştır. TBMM'nin açılışı bu konuda gerçekleştirilen **ilk fiili adımdır**.

- **Teşkilat-ı Esasiye**'nin ilanı (1921 Anayasası)
- 1 Kasım 1922'de **Saltanatın kaldırılması**
- 29 Ekim 1923'de **Cumhuriyet'in ilanı**

NOT: Cumhuriyetin ilanı ile birlikte milli egemenliğe dayalı bir yönetim kurulmuştur. Bundan sonraki adımlar, kurulmuş olan demokrasiyi daha ideal hale getirmek için atılmıştır. Bu adımlar da yine cumhuriyetçilik ilkesini verir.

Cumhuriyetçilik ilkesi ile ilgili demokrasi kuvvetlendiren adımlar

- Meclis Hükümeti sisteminden **Kabine sistemine geçilmesi** (Güçler ayrılığına giden ilk adımdır. Güçler ayrılığı daha demokratik

bir hükümet modelidir. Cumhuriyet'in ilanı ile geçilmiştir.)

- 3 Mart 1924'te **Halifeliğin kaldırılması** (Demokrasi rejimi gücünü millette almayan her şeye karşıdır.)
- 3 Mart 1924'te **Erkan-ı Harbiye Vekâleti'nin kapatılması** (Askerin siyasetten ayrılması için ilk adımdır. Aynı şekilde demokrasi rejimi gücünü millette almayan her şeye karşıdır.)
- **1924 Anayasası** (ilke olarak güçler ayrılığı kabul edildiği için)
- 1924'te **Askere siyaset yasağının** getirilmesi
- **Çok partili hayat** (En azından geçiş denemeleri) Çok partili demokrasi, demokrasinin **çoğulculuk** ilkesinin gereğidir.)
- Seçmen yaşının 20'den 19'e düşürülmesi (Demokrasinin ilkelerinden **katılım** ilkesi ile ilgilidir.)
- 1934'te kadınlara verilen siyasi haklar (Demokrasinin **katılım ilkesi** gereğidir.)
- İki dereceli seçim sisteminden tek dereceli seçim sistemine geçilmesi (demokrasinin ilkelerinden çoğunluk ilkesinin gereğidir.)

NOT: İki dereceli seçim sistemi: Seçimlerde oy atılabilecek tek parti (CHP) olduğu için bu sistem uygulanmaktadır. Seçimlerde halk milletvekili adaylarını seçmiş, bu adaylar arasından kimlerin milletvekili olacağına parti yönetimi karar vermiştir.

Cumhuriyetçilik ilkesi hangi Atatürk ilkelerini bütünler?

Demokrasi yönetimlerinde gücün tek kaynağı vardır. O da millet. Demokrasinin en önemli şartı ise herkesin eşit olduğu, kimsenin kimseden üstün olmadığı bir toplumdur. Bu yüzden Cumhuriyetçilik ilkesi **Halkçılık ve Milliyetçilik** ilkelerini bütünler ve onlar tarafından bütünlenir.

KONU 2: MİLLİYETÇİLİK İLKESİ

Yukarıda da belirttiğimiz gibi tüm Atatürk ilkelerinin, Atatürkçü düşünce sisteminin, Türk Kurtuluş Savaşı'nın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temelinde Milliyetçilik ilkesi yer almaktadır.

Atatürk'ün milletçilik anlayışını en güzel anlatan söz ise: **"Ne mutlu Türküm diyene!"** sözüdür. Görüldüğü gibi Atatürk, "Ne mutlu Türk olana" dememiştir. Atatürk'ün milletçilik anlayışında ırk birlikteliği aranmaz. Onun yerine kültür birliği, tarih birliği, ülkü birliği, coğrafi birlik ve siyasi birlik önemlidir.

Ayrıca Atatürk milliyetçiliği sınıf ve zümre ayrımını reddettiği gibi, milletlerarası eşitliğe de önem verir.

Sorularda hangi kavramları görürsek cevap milliyetçilik ilkesi olabilir?

- Milli bağımsızlık
- Ulusal bağımsızlık
- Tam bağımsızlık
- Türklük
- Ulusçuluk

Kurtuluş Savaşı ve inkılâplar içerisinde milliyetçilik ile ilgili olanları iki şekilde çıkarabiliriz.

1. Kurtuluş Savaşı boyunca ve sonrasında milli bağımsızlığımızı, tam bağımsızlığı sağlamak için atılan her adım bize milliyetçilik ilkesini verecektir.

DİKKAT: Tam bağımsızlığın, sadece siyasi bağımsızlıkla sağlanmayacağını unutmamalıyız. Özellikle ekonomik bağımsızlık için atılan adımları da bu kapsamda değerlendirmeliyiz.

- **Erzurum Kongresi'**nde "Milli sınırlar içerisinde vatan bir bütündür, bölünemez." Kararı

NOT: Aynı karar önce **Sivas Kongresi'**nde sonra **Misak-ı Milli'**de aynen kabul edilmiştir.

- Erzurum ve Sivas **Kongrelerinde Manda ve Himaye fikrinin reddedilmesi**
- Misak-ı Milli
- Türk Kurtuluş Savaşı'nın kendisi
- Misak-ı İktisadi
- Lozan'da kapitülasyonların kaldırılması
- Lozan'da Duyun-u Umumiye'nin kapatılması
- Kabotaj Kanunu
- Reji İdaresi'nin (Tütün tekeli) imtiyazlarının satın alınması
- Yabancılar tarafından işletilen Liman, Demiryolu, Vapur v.s işletmelerin satın alınması
- Koruyucu gümrük tedbirlerinin alınması
- Merkez Bankası'nın Kuruluşu
- Türk Parasını koruma Kanunu

NOT: Örnekler çoğaltılabilir. Dikkat etmemiz gereken nokta devletin ekonomiye müdahalesi devletçilik ilkesine ulaşmamızı da sağlamaktadır. Ancak bu müdahalenin amacı Türk ekonomisini bağımsız hale getirmekse önce milliyetçilik ilkesine ulaşmalıyız.

2. Türklük bilinci, şuuru oluşturmak için atılan her adım da bize milliyetçilik ilkesini verecektir.

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve bu kanun kapsamında yabancı okullar ile ilgili getirilen düzenlemeler
- Türk Tarih Kurumu'nun kurulması
- Türk Dil Kurumu'nun kurulması
- Türk Tarih Tezi
- Güneş Dil Teorisi
- Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nin açılması v.b

Milliyetçilik ilkesini hangi Atatürk İlkeleri bütünlendirir?

Cumhuriyetçilik ilkesinde açıkladığımız gibi milliyetçilik ilkesi, **Cumhuriyetçilik ve Halkçılık** ilkeleri tarafından bütünlendirilir ve onları bütünlendirir.

KONU 3: LAİKLİK İLKESİ

Laiklik, **din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılmasıdır**. Yani devletin din kullarına göre yönetilmemesi demektir. Bu da kurumsal bir varlık olan devletin dinsiz olması demektir.

Laiklik ayrıca **düşünce ve vicdan hürriyeti** demektir. Laiklik insanların istediğine inanması, istediğini özgürce düşünmesini öngörür. Vatandaşlarının dini ya da düşüncelerinin devlet için önemli olmaması demektir.

Son olarak laiklik, dogmatik düşünce yerine **akılcı ve bilimsel düşünceyi** koymaktır.

DİKKAT: Sorularda yukarıdaki kavramlar, bize laiklik ilkesini verecektir.

DEVLET VE TOPLUM KURUMLARININ LAİKLEŞTİRİLMESİ İÇİN YAPILAN İNKILÂPLAR (LAİKLİĞİN AŞAMALARI)

- Saltanatın kaldırılması (1 Kasım 1922)
- Halifeliğin kaldırılması (3 Mart 1924)
- Şeriye ve Evkaf Vekâleti'nin kaldırılması (3 Mart 1924)
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924)
- Medreselerin kapatılması (1925)
- Tekke ve zaviyelerin kapatılması (1925)
- Kılık-kıyafet kanunu (Şapka Kanunu 1925)
- Türk Medeni Kanunu'nun kabulü (1926)
- "Devletin dini İslam'dır." Ve "Şeri hükümlerin uygulanması TBMM'ye aittir..." maddelerinin anayasadan çıkarılması
- Tüm Atatürk ilkeleri ile birlikte Laiklik ilkesinin anayasaya girmesi (1937)

Laiklik İlkesi hangi Atatürk ilkelerini bütünler? Ve hangi Atatürk ilkeleri tarafından bütünlenir?

- Demokrasi yönetimi, gücünü millettan almayan her türlü güç odağına karşıdır. Buna gücünü dinden alanlar da dâhildir. Laik devlet ve toplum düzeni bu yönüyle **Cumhuriyetçilik** ilkesini bütünler ve onun tarafından bütünlenir.

- Laik devlet ve toplum hayatında insanların mensup olduğu din onlara hiçbir ayrıcalık katmaz. Böylece laiklik eşit toplum düzenine yardım ettiği için **Halkçılık** ilkesini bütünler ve onun tarafından bütünlenir.
- Din, cemaat, tarikat veya ümmet bilinci yerine millet bilincinin kuvvetlenmesine yardım ettiği için **Milliyetçilik** ilkesini bütünler ve onun tarafından bütünlenir.
- Laiklik, akılcı ve bilimsel düşünceyi temele oturttuğu için de **İnkılâpçılık** ilkesini bütünler ve onun tarafından bütünlenir.

KONU 4: HALKÇILIK İLKESİ

Halkçılık ilkesine en kolay **EŞİTLİK** kavramı ile ulaşabiliriz. Eşitlik, devletin gözünde halkın tamamının eşit olması, aynı muameleyi görmesi, imkânlarından vatandaşların eşit şekilde yararlanabilmesi demektir.

Devletin gözünde;

- Zengin ile fakir arasında,
- Müslüman ya da dinsiz arasında,
- Kadın ile erkek arasında,
- Köylü ile şehirli arasında bir farkın olmamasıdır.

HALKÇILIK İLKESİ GEREĞİNCE YAPILAN İNKILÂPLAR NELERDİR?**1. Halkı eşit hale getirmeye çalışan her inkılâp öncelikle halkçılık ilkesini verir.**

- Kılık-kıyafet düzenlemesi (Şapka Kanunu 1925)
- Aşar Vergisi'nin kaldırılması (1925)
- Türk Medeni Kanunu'nun kabulü (1926)
- Kadınlara siyasi haklar verilmesi (1934)

DİKKAT: Kadınlara siyasi haklar verilmesi önce cumhuriyetçilik, sonra halkçılık ilkesi ile ilgilidir.

2. Sosyal devlet anlayışı ile gerçekleştirilen her türlü inkılâp yine halkçılık ilkesini verecektir.

- Millet Mekteplerinin açılması

- Parasız eğitim ve sağlık hizmetlerinin verilmesi
- Bu amaçla çıkan her hastane veya okul

Halkçılık İlkesi hangi Atatürk ilkelerini bütünler? Veya hangi Atatürk ilkeleri tarafından bütünlenir?

- Halkçılık ilkesinin, **milliyetçilik ve cumhuriyetçilik** ilkelerinin mecburi sonucu olduğunu daha belirtmiştik. Dolayısıyla bu iki ilkeyi bütünler ve bu ilkeler tarafından bütünlenir.
- Ayrıca laik düzenin eşit toplum yapısına hizmet ettiğini de belirtmiştik. Dolayısıyla **Laiklik** ilkesi ile de bütünleşir.
- Halkçılığın bir diğer sonucu da Sosyal Devlet anlayışını güçlendirmesidir. Bu açıdan halkçılık ilkesi **Devletçilik ilkesi** ile de bütünleşir.

KONU 5: İNKILÂPÇILIK İLKESİ

İnkılâpçılık, çağdaşlaşmak, batılılaşmak, yenileşmek ve bunun için yeniliğe sürekli açık olmak demektir.

Atatürk, İnkılâbı “Mevcut müesseseleri zorla değiştirmek demektir. Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine, milletin en yüksek medeni icaplara göre ilerlemesini temin edecek yeni müesseseleri koymuş olmaktadır.” Şeklinde tanımlamıştır.

Sorularda çıkacak hangi kavramlar bize öncelikle inkılâpçılık ilkesini vermelidir?

- Çağdaşlaşma
- Batılılaşma
- Akılcı ve bilimsel düşünce

DİKKAT: Akılcı ve bilimsel düşünce, inkılâpçılık ilkesinin laiklik ilkesi ile ortak noktasıdır. Eğer bir soruda iki ilke arasında tercih yapmamız gerekirse inkılâpçılık ilkesini birinci sıraya yerleştirmeliyiz.

Türk İnkılâbının ve İnkılâpçılık İlkesinin özellikleri

- Akla ve bilime dayanır.
- Taklitçi değildir.
- Uygulanabilir.
- Evrenseldir.
- Gerçekçidir.

DİKKAT: Çağdaşlaşma sürekli devam edecek bir hareketi de beraberinde getirdiği için inkılâpçılık ilkesi Atatürk ilkelerine ve Atatürkçü düşünce sistemine dinamik olma özelliği katar. Böylece onların korunmasını, zamana ayak uydurmasını sağlar.

İNKILÂPÇILIK İLKESİ DOĞRULTUSUNDA GERÇEKLEŞTİRİLEN BELLİ BAŞLI İNKILÂPLAR

- Kılık-kıyafet düzenlemesi (Şapka Kanunu 1925)
- Türk Medeni Kanunu'nun kabulü (1926)
- Takvim, saat ve ölçülerde yapılan tüm değişiklikler
- Harf İnkılâbı (1928)
- İstanbul Üniversitesi'nin kurulması

DİKKAT: Adı üstünde gerçekleşen tüm inkılâplarda mutlaka inkılâpçılık ilkesinin etkisi vardır. O yüzden inkılâpçılık ilkesini ararken mümkün olduğu kadar sınırlı düşünmemiz gerekmektedir. Özellikle Batı medeniyeti ile daha kolay ilişki kurmak, batılılaşmak için attığımız adımlara odaklanabiliriz.

KONU 6: DEVLETÇİLİK İLKESİ

Tanım olarak devletçilik, özel teşebbüsün yetersiz kaldığı alanlarda devletin ekonomiyi doğrudan müdahale ederek yatırımlar yapmasıdır.

ÖNEMLİ İPUCU: Devletçilik ilkesi sadece Ekonomi ile ilgilidir. Ancak ekonomi ile ilgili atılan her adım devletçilik anlamına gelmeyebilir. Ya da sorularda ilk ulaşmamız gereken ilke devletçilik olmayabilir. Bu konuda özellikle ekonomimizi bağımsız hale getirmek

için atılan adımlara dikkat etmeliyiz. Bu tür adımlarda ekonomiye devlet müdahalesi olsa ve devletçiliğe ulaşırsak bile öncelikle ulaşmamış gereken ilke milliyetçilik olmalıdır.

Atatürk'ün Devletçilik ilkesinin önemli özellikleri

- Devletçilik ilkesi yabancı sermayeyi tümüyle reddetmez.
- Devletçilik ilkesi özel teşebbüsü tümüyle reddetmez.
- Devletçilik ilkesi, Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur. Dolayısıyla ekonomide devletin kontrolünü öngören sosyalist-komünist ekol ile alakası yoktur.
- Türkiye'de gerçek anlamda devletçilik ilkesinin uygulanışı, 1934 yılında 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın uygulanmaya başlaması olmuştur.

DİKKAT: Ancak siz yine de ekonomiye devlet müdahalesi olan her adımda (1934'ten önce bile olsa) devletçilik ilkesine ulaşabilirsiniz.

TÜRKİYE'DE DEVLETÇİLİK İLKESİ GEREĞİNCE ATILAN BELLİ BAŞLI ADIMLAR

- 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1933'te hazırlanan bu plan 1934 yılında uygulanmaya başladı.)
- 2. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1939)
- Kalkınma planlarına göre gerçekleştirilen tüm yatırımlar: Malatya, Bursa, Manisa ve Kayseri'de tekstil sanayi, Gemlik'te yapay ipek sanayi, Paşabahçe'de cam, Beykoz'da deri, İzmit'te büyük bir kâğıt sanayi, Karabük'te demir-çelik fabrikası kuruldu
- Yabancıların elinden tütün tekelinin (Reji idaresi) satın alınması. (1925)

DİKKAT: Önce milliyetçilik sonra devletçilik ilkesi ile ilgilidir.

- Sanayi ve Maden Bankası'nın açılması. (1925)
- Sanayi ve Maden Bankası yerine Sümerbank kuruldu. (1933)

- Türk üreticisini koruyacak gümrük tedbirleri alındı. (1929)

DİKKAT: Önce milliyetçilik ilkesi, sonra devletçilik ilkesi ile ilgilidir.

- Türkiye Merkez Bankası'nın kurulması. (1930)

DİKKAT: Önce milliyetçilik, sonra devletçilik ilkesi ile ilgilidir.

- Etibank ve MTA'nın kurulması. (1935)

Devletçilik ilkesini hangi Atatürk ilkeleri bütünler? Ya da devletçilik hangi Atatürk ilkelerini bütünler?

- Devletin ekonomiye müdahalesinin temel amacı, tam bağımsız, yabancı etkisinden kurtulmuş milli bir ekonomidir. Bu açıdan devletçilik, **milliyetçilik** ilkesi ile bütünleşir.
- Devletçilik, aynı zamanda sosyal devlet anlayışı ile de ilgilidir. Devletin halkına eğitim, sağlık gibi hizmetleri halkına bedava ve eşit sunması halkçılık ilkesi ile ilgilidir; devletin bunu yapabilmek için okul, hastane v.b. yaptırması devletçilik ilkesi ile ilgilidir. Böylece devletçilik ilkesi **halkçılık** ilkesi ile bütünleşir.

KONU 7: BÜTÜNLEYİCİ İLKELER

Bütünleyici ilkeler, altı temel ilkeyi bütünleyen, onların anlamını kuvvetlendiren ilkelere dir.

Bunlar:

- Ulusal egemenlik (Cumhuriyetçilik ilkesini bütünler.)
- Milli birlik, beraberlik ve ülke bütünlüğü (Önce milliyetçilik, ardından halkçılık ilkesini bütünler.)
- Ulusal bağımsızlık (Milliyetçilik ilkesini bütünler.)
- Yurtta barış, Dünya'da barış (Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, laiklik ilkelerini bütünler.)
- Akılcılık ve bilimsellik (Önce inkılâpçılık, ardından laiklik ilkelerini bütünler.)

- Çağdaşlık ve batılılaşma (İnkılâpçılık ilkesini bütünler.)
- İnsan ve insanlık sevgisi (Milliyetçilik ve halkçılık ilkelerini bütünler.)

NOT: ATATÜRK İLKELERİ İLE İLGİLİ
ÖĞRENDİKLERİMİZİ PEKİŞTİRMEMİZİ
SAĞLAYACAK AŞAĞIDAKİ ETKİNLİKLERİ
YAPMANIZI TAVSİYE EDERİZ.